

Lectures recomanades

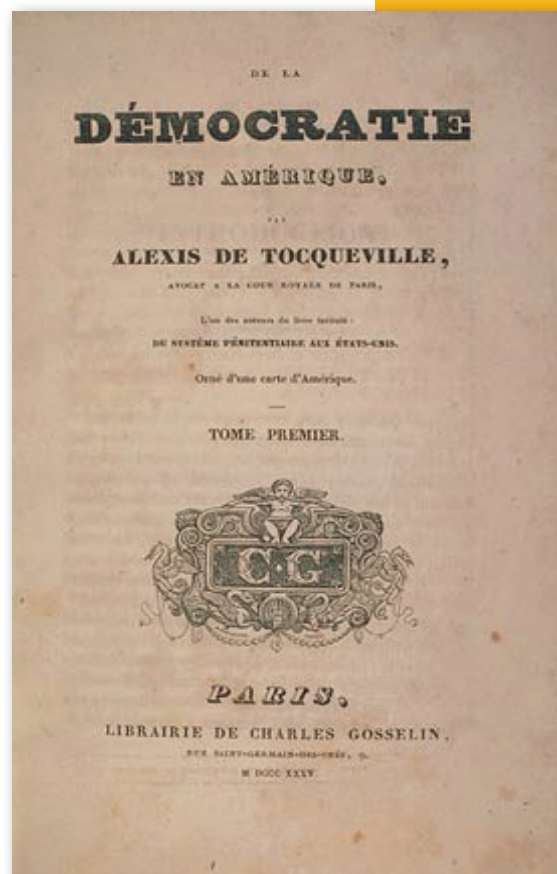
La democràcia a Amèrica

Alexis de Tocqueville

Aquest any es compleixen 180 anys des de la publicació del primer (concretament gener de 1835) dels dos volums que configurarien l'obra magna del pensador liberal francès **Alexis de Tocqueville**, avui convertit en un clàssic de la ciència política, l'economia i la filosofia de tots els temps. El que li dóna el seu caràcter universal i intemporal és que el pensador francès en aquesta obra, sobretot, tracta la tensió existent entre llibertat i igualtat, tema tant vigent en els nostres dies.

El llibre està escrit en un to culte però didàctic i de fet l'obra és difícil de categoritzar en una ciència social per què en tracta moltes: política, filosofia, sociologia o economia. L'obra té dos elements addicionals que marquen i el defineixen com un gran llibre: el fet que Tocqueville tracti el tema amb una realitat palpable –no només elucubracions teòriques– sinó que aquestes són resultat de l'observació; i, segon, el propi caràcter i capacitat de l'autor. Tocqueville és un liberal, aristòcrata normand de l'entorn rural francès, que sobreviurà –quasi de casualitat– al terror de la Revolució. Altres familiars seus no tindran tanta sort. La tràgica sort de la seva família i la seva bona educació el van vacunar de qualsevol dogmatisme ideològic i el va dotar d'un gran pragmatisme que transpira en totes les seves obres. Tocqueville rebrà una formació privilegiada de diferents preceptors en història, filosofia, i, especialment, jurisprudència el que li permetrà accedir a una plaça de suplent als tribunals de Versalles amb només 22 anys.

La democràcia en Amèrica és el resultat d'un viatge de nou mesos que farà Tocqueville (de 25 anys) amb el seu bon amic Gustave de Beaumont (llavors 28), fiscal a Paris, que començarà a l'abril de 1831 a Newport i fins al gener de l'any següent que tornarà a França des de Nova York. De fet serà el feliç resultat no intencionat ja que l'objectiu inicial d'aquest llarg i complert periple era fer un informe dedicat a la reforma del sistema penitenciari francès. Informe que també es va publicar, amb gran èxit i que avui també constitueix una obra clarivent sobre un temps i una època.

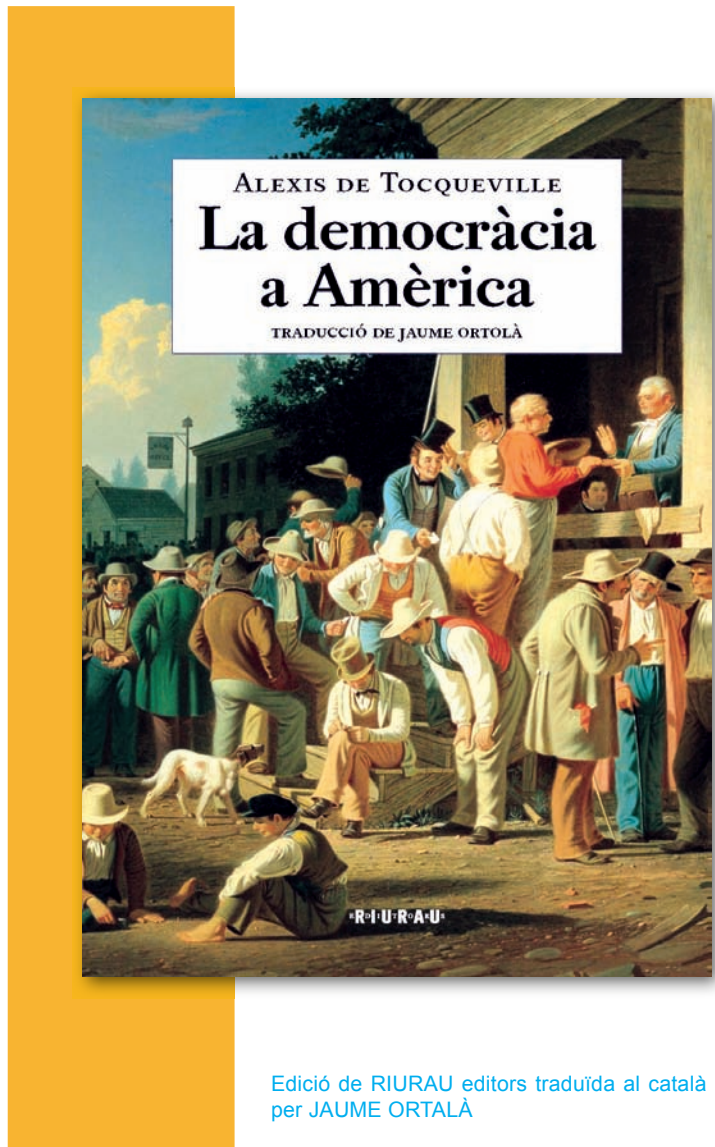

Imatge de la portada original de l'obra, *De la Démocratie en Amérique*

Durant aquests nou mesos, Tocqueville i Beaumont no van parar i es van entrevistar amb advocats, jutges, fiscals, funcionaris i polítics en 17 dels 24 estats que llavors formaven la Unió. També van visitar les presons i, fins i tot, van entrevistar-se amb molts presos. Aviat, però, Tocqueville es va fascinar del dinamisme social americà del que va voler entendre les seves causes i les seves virtuts. D'alguna manera, Tocqueville ben aviat va intuir moltes de les virtuts que, amb el temps, hem associat al sistema polític americà que, amb les seves imperfeccions, ha permès als Estats Units ser la primera potència econòmica del món i el principal baluard de les llibertats individuals.

Aquest interès pel país el va portar a entrevistar-se amb prohoms de la societat, empresaris, banquers i també el fet de ser rebut a Washington per el propi president del Estats Units, aleshores Andrew Jackson, i també va poder entrevistar-se en un cèlebre sopar amb el president anterior, i fill d'un dels pares fundadors de la pàtria, John Quincy Adams. David Livingston, secretari d'estat amb Jackson, li va proporcionar abundant documentació sobre la política exterior de l'encara jove república. Una de les primeres coses que destaca Tocqueville d'Amèrica és el dinamisme social i cívic dels americans que els porta a associar-se pels interessos més diversos de manera espontània i sense la intervenció arbitrària dels poders públics. A Europa, en canvi, els ciutadans cada cop més esperaven de l'Estat que els hi resolgués els problemes el que molts cops implicava entrar en conflicte i donar tracte de favor per part de l'Estat a uns grups per sobre dels altres. La conflictivitat social que ha sorgit d'aquest esquema era només una qüestió de temps i d'intensitat.

En resum, el dibuix que fa Tocqueville d'Amèrica és una societat en constant canvi, dinàmica, on la responsabilitat individual té un pes molt més fort que la col·lectiva. L'home té fe en si mateix i busca per els seus propis mitjans la consecució de la llibertat. Aquesta idea resumeix exactament que ha estat Amèrica per molts americans des de la seva fundació. Tot això té un efecte molt positiu sobre l'economia que es beneficia del treball desinteressat de cada un dels individus. Tocqueville encerta de ple quan projecta un escenari on Estats Units es convertirà en una gran potència del món i conclou que acabarà enfrontant-se amb Rússia, un altre gegant expansionista.

Edició de RIURAU editors traduïda al català per JAUME ORTOLÀ

En definitiva, es tracta d'un llibre de gran clarividència i que conté valuosíssimes reflexions sobre la naturalesa de les institucions polítiques i la pròpia naturalesa humana. Des d'un primer moment aquesta obra, ara també en català, es convertiria en un llibre fonamental per entendre l'Amèrica del segle XIX, i també en un dels referents principals del liberalisme al llarg del segle XIX i part del XX i en un dels textos fundacionals de la ciència política. D'alguna manera, el llibre de Tocqueville representa per la ciència política moderna, un paper semblant que el que tingué La riquesa de les nacions d'Adam Smith per la moderna ciència econòmica.